

def lineární zobrazení V je n.p. nad $\mathbb{T}$ $f: V \rightarrow W$ kde W je n.p. nad $\mathbb{T}$

(a) $\forall u, v \in V \quad f(u+v) = f(u) + f(v)$

(b) $\forall \alpha \in \mathbb{T} \quad \forall \underbrace{u \in V} \quad f(\alpha u) = \alpha \cdot \underbrace{f(u) \in W}$

nad stejným tělesem

1. Určete, zda následující jsou lineární zobrazení:

(a) $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, kde $f(x) = 0$

Řešení: Zobrazení $f: U \rightarrow V$ je lineární zobrazení, pokud U, V jsou vektorové prostory nad tím samým tělesem $\mathbb{T}$ a platí:

i. $\forall u_1, u_2 \in U: f(u_1 + u_2) = f(u_1) + f(u_2)$

ii. $\forall u \in U, \forall \alpha \in \mathbb{R}: f(\alpha u) = \alpha f(u)$

Ověříme dle definice. Ano.

(b) $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, kde $f(x) = x$

Řešení: Ano.

(c) $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, kde $f(x) = -2x$

Řešení: Ano.

(d) $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, kde $f(x) = 1$

! $\vec{0} \quad \vec{0} \quad f(\vec{0}) = \vec{0}$

Řešení: Ne, neboť například: $1 = f(3 \cdot 4) \neq 3f(4) = 3 \cdot 1 = 3$. Dokonce ani první podmínka neplatí: $1 = f(1 + 2) \neq f(1) + f(2) = 1 + 1 = 2$.

(e) $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, kde $f(x) = x^2$

Řešení: Ne, například $4 = f(2 \cdot 1) \neq 2f(1) = 2$.

(f) $f: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$, kde $f((x, y)^T) = (x + y, x - y)^T$

Řešení: Ano.

(g) $f: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$, kde $f((x, y)^T) = (x - y, x - y)^T$

Řešení: Ano.

(h) Nechť $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$, definujme zobrazení $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ následovně $f(v) = Av$.

Řešení: Ano (použijeme co známe o násobení matic). O matici A říkáme, že reprezentuje zobrazení f vůči kanonické bázi – je to matice zobrazení f vůči kanonické bázi:

! $\forall \alpha \in \mathbb{R}, \vec{u}, \vec{v} \in \mathbb{R}^m$:

$f(\alpha \vec{u}) = A(\alpha \vec{u}) = \alpha \cdot A\vec{u} = \alpha f(\vec{u})$

$f(\vec{u} + \vec{v}) = A(\vec{u} + \vec{v}) = A\vec{u} + A\vec{v} = f(\vec{u}) + f(\vec{v})$

$K[f]_K = A$

$K_m = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 \end{pmatrix}$

$K_m = \dots$

2. Dokažte, že lineární zobrazení je plně určeno tím, kam zobrazíme bázové vektory. Tedy pokud máme zadáno $f(b_i) = \dots$ pro $b_1, \dots, b_n$ bázi umíme jednoznačně určit $f(v)$ pro libovolný vektor v .

Řešení: Postupně rozepíšeme podle definice lineárního zobrazení. Tedy pokud máme bázi $B = \{b_1, b_2, \dots, b_n\}$ a vektor se souřadnicemi $[v]_B = (a_1, a_2, \dots, a_n)$, tedy

$$v = \sum_{i=1}^n a_i b_i$$

"vektor v má vůči bázi B souřadnice $(a_1, a_2, \dots, a_n)$ "

pak můžeme psát:

$$f(v) = f\left(\sum_{i=1}^n a_i b_i\right) \quad (\text{definice lineární funkce } f(u+v) = f(u) + f(v))$$

$$= \sum_{i=1}^n f(a_i b_i) \quad (\text{definice lineární funkce } f(\alpha u) = \alpha f(u))$$

$$= \sum_{i=1}^n a_i f(b_i)$$

! 2: 'kvěde' lin. zobrazení γ je plně určeno tím, kam zobrazí $K = \begin{pmatrix} e_1 \\ e_2 \\ \dots \\ e_n \end{pmatrix}$ mezi množinami V a W .

(1) takže f je reprezentována maticí

$$[f]_K = \begin{pmatrix} | & | & | & | \\ f\left(\begin{smallmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) & f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) & f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) & f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \end{smallmatrix}\right) \\ | & | & | & | \end{pmatrix}$$

! ? jak tu funkci reprezentovat v podobě maticí

co nám $f\left(\begin{smallmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right), f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right), f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \end{smallmatrix}\right), f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \end{smallmatrix}\right) + f \in L_2$.

$$\begin{aligned} f\left(\begin{smallmatrix} 5 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) &= 5 \cdot f\left(\begin{smallmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) + 6 \cdot f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) + 7 \cdot f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \end{smallmatrix}\right) + 8 \cdot f\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \end{smallmatrix}\right) = \\ &= \begin{pmatrix} | & | & | & | \\ f(a_1) & f(a_2) & f(a_3) & f(a_4) \\ | & | & | & | \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \end{pmatrix} \\ &= [f]_K \begin{pmatrix} 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

$$g(x) = 3x^2 + x - 1$$

$$g(5) = ?$$

3. Necht' je zobrazení $f: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ dané:

$$\begin{aligned} f\left(\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}\right) &= \begin{pmatrix} 3 \\ 4 \end{pmatrix} \\ f\left(\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}\right) &= \begin{pmatrix} -1 \\ 1 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

(a) Určete matici zobrazení f vůči kanonické bázi $K = \{(1, 0)^T, (0, 1)^T\}$:

Řešení: Využijeme významu té matice, víme, že:

$$\begin{aligned} {}_K[f]_K \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} &= f\left(\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}\right) \\ {}_K[f]_K \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} &= f\left(\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}\right) \end{aligned}$$

Tedy jasně vidíme, že:

$${}_K[f]_K = \begin{pmatrix} 3 & -1 \\ 4 & 1 \end{pmatrix}$$

(b) Určete obraz $f((6, 5)^T)$.

Řešení: Přímou dle definice máme:

$$\begin{aligned} f\left(6 \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} + 5 \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}\right) &= 5f\left(\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}\right) + 6f\left(\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}\right) \\ &= 5 \begin{pmatrix} 3 \\ 4 \end{pmatrix} + 6 \begin{pmatrix} -1 \\ 1 \end{pmatrix} \\ &= \begin{pmatrix} 9 \\ 26 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

Pro nás bude ale mnohem přínosnější toto počítat pomocí maticového násobení:

$$\begin{pmatrix} 3 & -1 \\ 4 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 6 \\ 5 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 9 \\ 26 \end{pmatrix}$$

(c) Mějme zobrazení $g: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ dané: $g(x, y) = (x - y, 2y - 2x)^T$, sestrojte matici zobrazení g vůči kanonické bázi.

Řešení: Toho, že máme zobrazení zadané trošku nezvykle se nezalekneme. Stačí za x, y dosadit libovolně, například:

$$\begin{aligned} g(1, 0) &= (1, -2)^T \\ g(0, 1) &= (-1, 2)^T \end{aligned}$$

Tedy rovnou můžeme psát:

$${}_K[g]_K = \begin{pmatrix} 1 & -2 \\ -1 & 2 \end{pmatrix}^T$$

← CHYBA! (výsledky patří do sloupců)

(d) Sestrojte matici zobrazení $h = f \circ g$, tedy $h(v) = f(g(v))$.

Řešení: Odvodíme, že složení zobrazení odpovídá násobení matic. Víme, že pro každý $v \in \mathbb{R}^2$ platí:

$$\begin{aligned}
 (f \circ g)(v) &= f(g(v)) \\
 &= f({}_K[g]_K[v]_K) \\
 &= {}_K[f]_K ({}_K[g]_K[v]_K) \\
 &= ({}_K[f]_K {}_K[g]_K) [v]_K \\
 &= \underline{{}_K[f \circ g]_K [v]_K}
 \end{aligned}$$

Všude jsme se „tahali“ se souřadnicemi. V dalším případě uvidíte, že to má velice dobrý důvod. Jen poznámka na okraj: tady nám stačí jediné K , neboť se vždy jedná o bázi jednoho a toho samého prostoru. Obecně pokud máme vektorové prostory U, V, W a lineární zobrazení g, f, h kde $g: U \rightarrow V, f: V \rightarrow W, h: U \rightarrow W$ kde $h = f \circ g$ a A, B, C jsou po řadě báze prostorů U, V, W , pak můžeme psát:

$${}_C[f]_B [x]_B$$

„beru souřadnice v bázi B
maxim. souř. v bázi C“

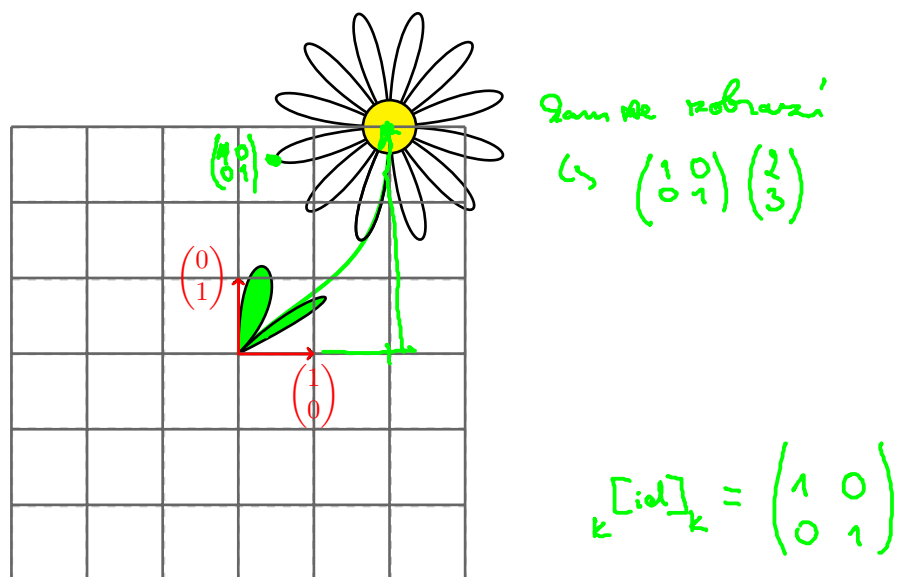
Nebo obecněji celý ten přepis ještě jednou:

$$\begin{aligned}
 (f \circ g)(v) &= f(g(v)) \\
 &= f({}_B[g]_A [v]_A) \\
 &= {}_C[f]_B ({}_B[g]_A [v]_A) \\
 &= ({}_C[f]_B {}_B[g]_A) [v]_A \\
 &= \underline{{}_C[f \circ g]_A [v]_A}
 \end{aligned}$$

Všimněte si, že vždy „sousední písmenka souhlasí“. To znamená, že pokud máme vyjádřenou matici zobrazení tak, že bere souřadnice v nějaké bázi, tak ji musíme zprava násobit vektorem souřadnic v té dané bázi.

Tohle všechno se může zdát trochu strašlivé, ale rozmyslete si, že jsme jen řekli (pro naše původní zadání):

$$\begin{aligned}
 {}_K[f \circ g]_K &= {}_K[f]_K {}_K[g]_K \\
 &= \begin{pmatrix} 3 & -1 \\ 4 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & -2 \\ -1 & 2 \end{pmatrix} \\
 &= \begin{pmatrix} 4 & 8 \\ 3 & -6 \end{pmatrix}
 \end{aligned}$$

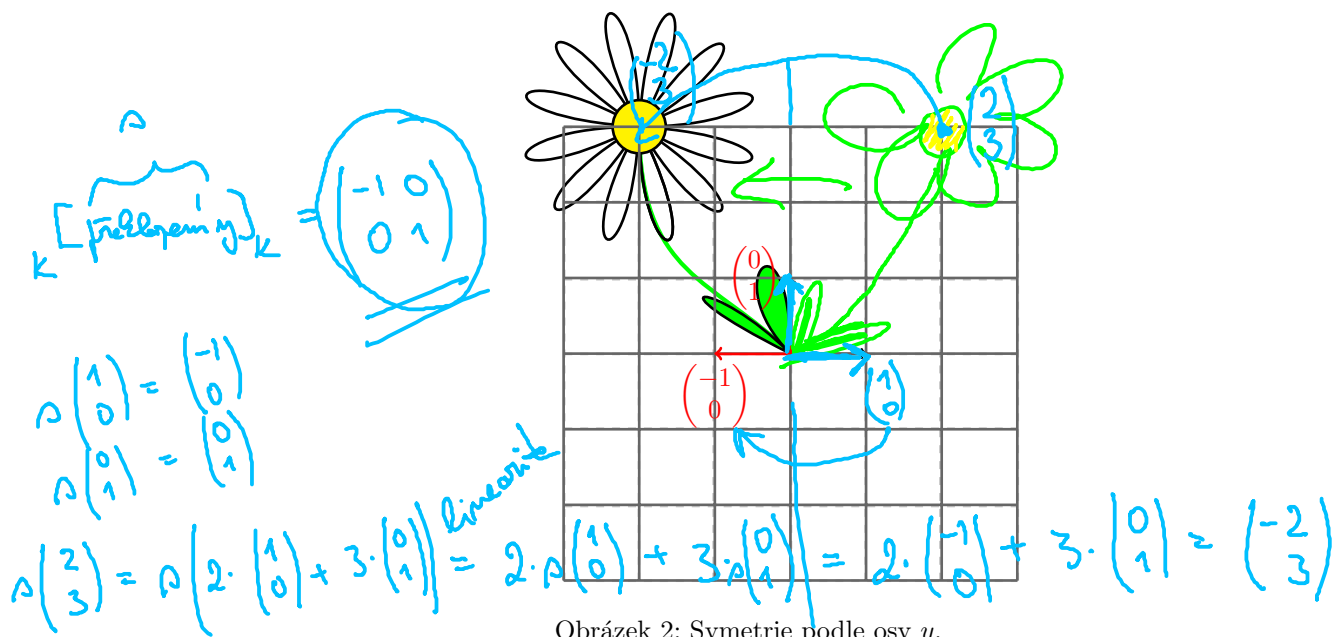

Obrázek 1: Původní netransformovaná květina.

4. Určete matice lineárních zobrazení v rovině.

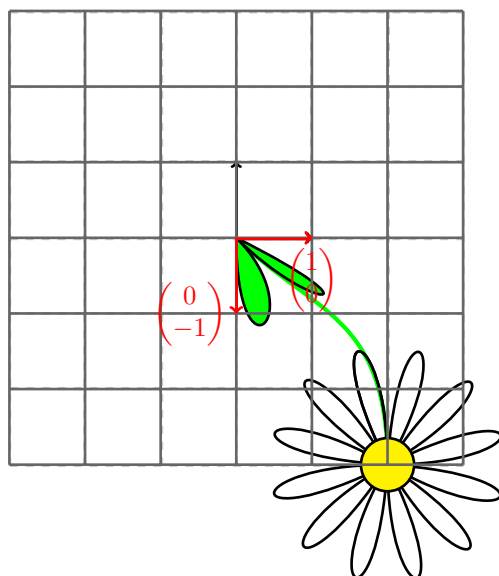
- identita

Řešení: Na obrázku **1** vidíme květinu rostoucí z počátku souřadnic, která ještě není lineárně transformovaná. Stejně je znázorněná původní mřížka 3x3, která je v tomto případě překrytá její lineárně transformovanou kopií. Černé šipky představují původní vektory $\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$ a $\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$ a červené šipky s popisky jejich obrazy (v tomto případě opět splývají). Zobrazení je identita a je samozřejmě dáno maticí $\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$ (první sloupec je kam se zobrazí vektor $\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$ a druhý sloupec je obraz vektoru $\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$).

- symetrie podle osy y

Řešení: Jak vidíme na obrázku 2 symetrie podle osy y jen překlopí květinu, maticí transformace je $\begin{pmatrix} -1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

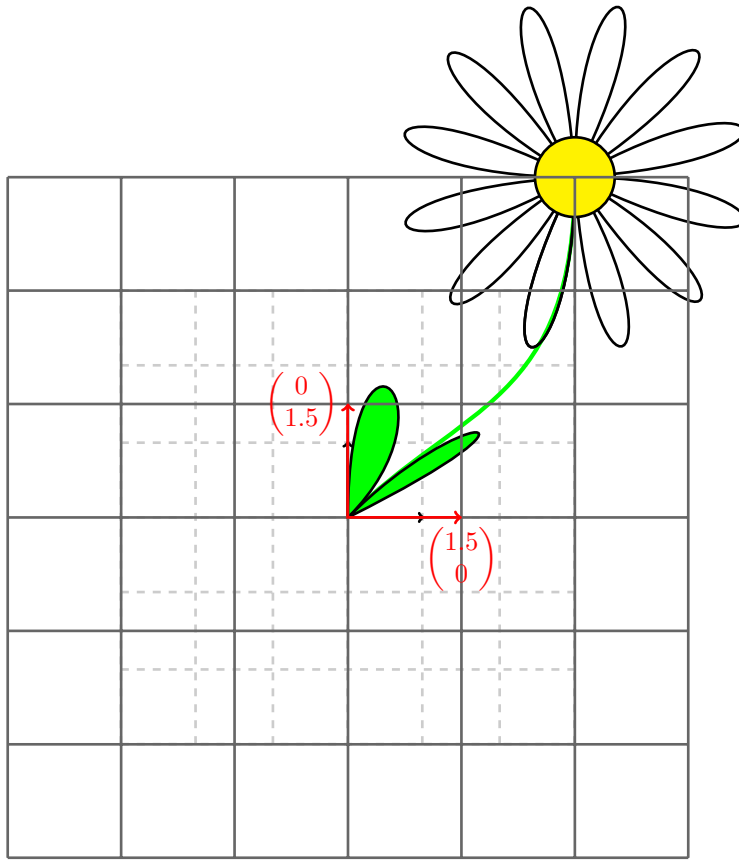

Obrázek 3: Symetrie podle osy x .

- symetrie podle osy x

Řešení: Jak vidíme na obrázku **3** symetrie podle osy x jen překlopí květinu květem dolů, maticí transformace je $\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix}$

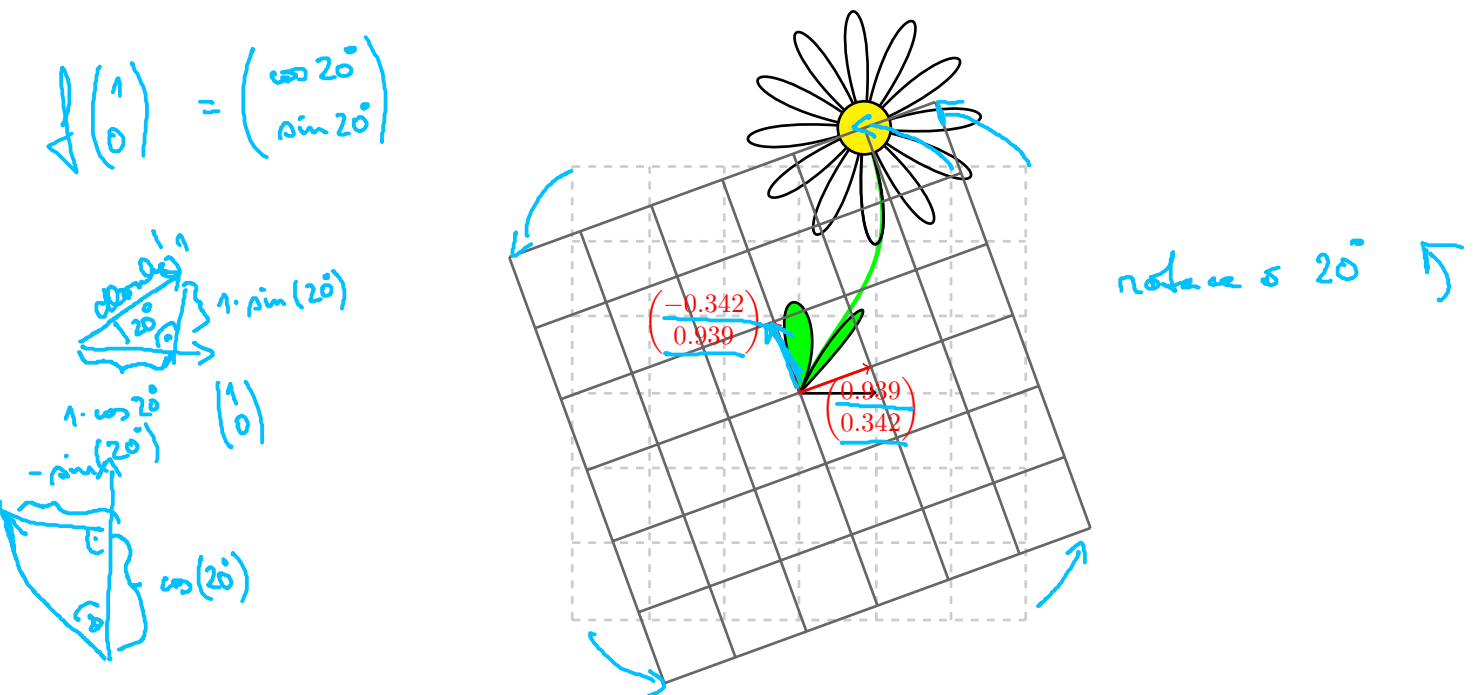

Obrázek 4: Zvětšení 1,5-krát.

- zvětšení

Řešení: Zvětšení (obrázek 4) 1,5-krát je dáno maticí $\begin{pmatrix} 1,5 & 0 \\ 0 & 1,5 \end{pmatrix}$

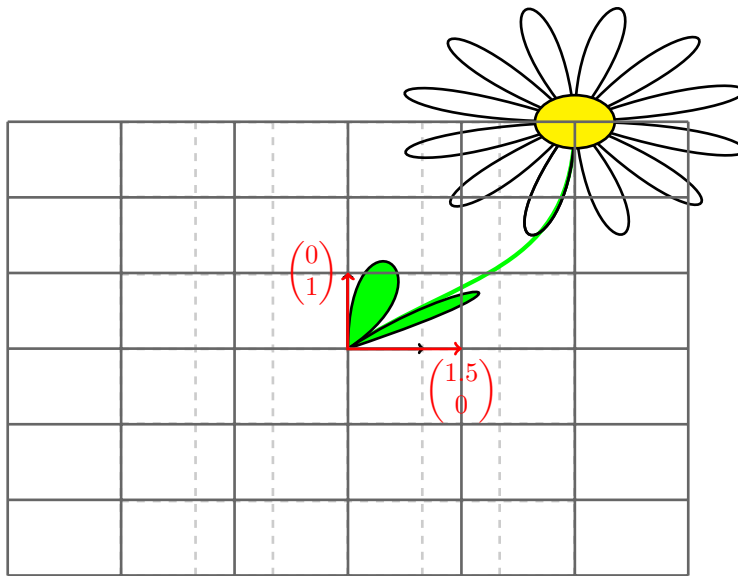
$$f\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1,5 \\ 0 \end{pmatrix} \quad f\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 1,5 \end{pmatrix}$$

Obrázek 5: Rotace o úhel 20° , čísla jsou zaokrouhlená.

- rotace okolo počátku souřadnic

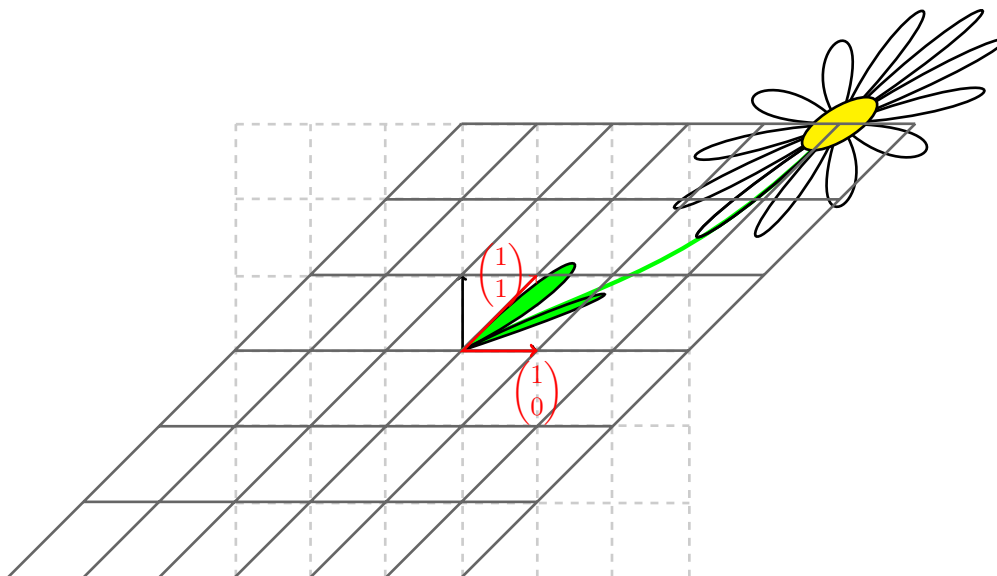
Řešení: Rotace okolo počátku souřadnic proti směru hodinových ručiček o úhel φ (obrázek 4) zobrazí vektor $\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$ na vektor $\begin{pmatrix} \cos \varphi \\ \sin \varphi \end{pmatrix}$ a vektor $\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$ na vektor $\begin{pmatrix} -\sin \varphi \\ \cos \varphi \end{pmatrix}$ její matice je tedy $\begin{pmatrix} \cos(\varphi) & -\sin(\varphi) \\ \sin(\varphi) & \cos(\varphi) \end{pmatrix}$. Konkrétní rotace je zobrazena na obrázku 5

Obrázek 6: Zvětšení 1,5-krát podle osy x .

- zvětšení podle osy x

Řešení: Zvětšení podél osy x (obrázek 6) 1,5-krát je dáno maticí $\begin{pmatrix} 1,5 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

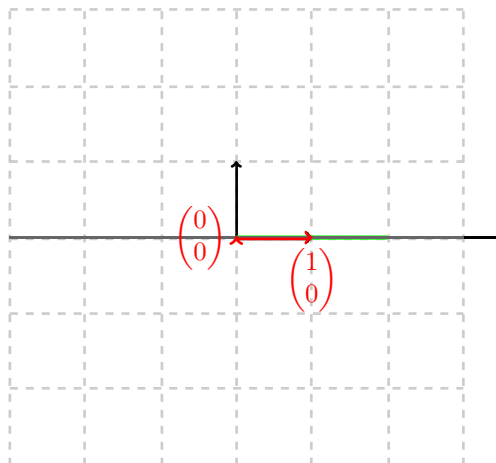

Obrázek 7: Zkosení podél osy x .

- zkosení

Řešení: Zkosení přičte k jednomu vektoru násobek druhého (obrázek 7), je dáno maticí

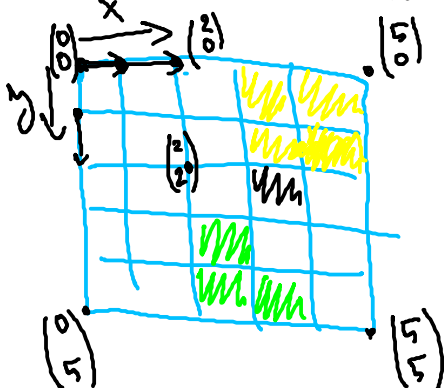
$$\begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$$

Obrázek 8: Projekce na osu x .

- projekce na osu x

Řešení: Projekce na osu x (obrázek 8) ponechá netknutou x -ovou složku a y -ovou nastaví na nulu, je dáno maticí $\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$

$$\left. \begin{aligned} f\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} &= \begin{pmatrix} 2 \\ 0 \end{pmatrix} \\ f\begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} &= \begin{pmatrix} 0 \\ 2 \end{pmatrix} \end{aligned} \right\} \underline{\underline{[f]_k}} = \begin{pmatrix} 2 & 0 \\ 0 & 2 \end{pmatrix}$$

? f je lineární zob
je vrácení obrazem Baze

$$\begin{aligned} f(b_1) & & f(b_2) \\ b_1 &= \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} & b_2 = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

- symetrie podle obecné osy

Řešení: Vyřešíme pro konkrétnost symetrii okolo přímky procházející počátkem souřadnic a bodem $\begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix}$ označme si toto zobrazení jako f . Kam se zobrazí vektor $\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$? Na to není tak snadné odpovědět, ale předvedeme si jiný způsob, jak najít matici tohoto lineárního zobrazení ${}_K[f]_K$ (a pomocí ní už pak snadno i obraz libovolného vektoru).

Víme, že lineární zobrazení je jednoznačně dáno obrazy nějaké báze, nemusí se nutně jednat o kanonickou bázi. Přemýšlejme, které obrazy budou jednoduché najít (takto dostaneme nejčastěji lineární zobrazení zadané, pomocí obrazů nějakých vektorů). Symetrie podle přímky zachová danou přímku, víme tedy, že: $f\left(\begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix}\right) = \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix}$. Navíc, co

je kolmé na tuto přímku se akorát zobrazí na minus samo sebe: $f\left(\begin{pmatrix} -3 \\ 2 \end{pmatrix}\right) = \begin{pmatrix} 3 \\ -2 \end{pmatrix}$

(využili jsme poučku ze střední školy, jak najít kolmý vektor, ve druhém semestru se to naučíme obecně). Dané dva předobrazy tvoří bázi B (ověřte), jednoduše jsme tedy získali matici ${}_K[f]_B = \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 3 & -2 \end{pmatrix}$. Nyní jen stačí využít, co jsme se naučili o převodech souřadnic:

$$\begin{aligned} {}_K[f]_K &= {}_K[f]_B {}_B[id]_K \\ &= {}_K[f]_B ({}_K[id]_B)^{-1} \\ &= \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 3 & -2 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 2 & -3 \\ 3 & 2 \end{pmatrix}^{-1} \\ &= \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 3 & -2 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} \frac{2}{13} & \frac{3}{13} \\ \frac{-3}{13} & \frac{2}{13} \end{pmatrix} \\ &= \begin{pmatrix} \frac{-5}{13} & \frac{12}{13} \\ \frac{12}{13} & \frac{5}{13} \end{pmatrix} \end{aligned}$$

$${}_B[id]_K [r]_K$$

! zobrazení f se mění s bází
 $f\left(\begin{pmatrix} 0.001 \\ 0.01 \end{pmatrix}\right) = \begin{pmatrix} 0.002 \\ 0.02 \end{pmatrix}$, $f\left(\begin{pmatrix} 0.002 \\ 0.01 \end{pmatrix}\right) = \begin{pmatrix} 0.004 \\ 0.02 \end{pmatrix}$ ...

! reprezentace f je vůči bázi

podobně programujeme také se obrazem s pixel $\rightarrow$ mřížkou
 a s f , když se má

C++ X pixel jako fyzický bod dráhy (světla)
 ✓ pixel jako $\begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$ ... souřadnice

$${}_K[f]_K [r]_K = [f(r)]_K$$

$${}_B[A]_A [r]_A = [f(r)]_B$$

$f \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} = f \left(\frac{2}{13} \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix} - \frac{3}{13} \begin{pmatrix} -3 \\ 2 \end{pmatrix} \right) = \frac{2}{13} f \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix} - \frac{3}{13} f \begin{pmatrix} -3 \\ 2 \end{pmatrix} = \frac{2}{13} \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix} - \frac{3}{13} \begin{pmatrix} 3 \\ -2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -5/13 \\ 12/13 \end{pmatrix}$

$\begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix}_B =$
 $B = \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} -3 \\ 2 \end{pmatrix}$

$\begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} = \alpha \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix} + \beta \begin{pmatrix} -3 \\ 2 \end{pmatrix}$
 $\Rightarrow \begin{pmatrix} 2 & -3 & | & 1 \\ 3 & 2 & | & 0 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 2 & -3 & | & 1 \\ 1 & 5 & | & -1 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 5 & | & -1 \\ 2 & -3 & | & 1 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 5 & | & -1 \\ 0 & -13 & | & 3 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 5 & | & -1 \\ 0 & 1 & | & -15/13 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 0 & | & -1 + 15/13 \\ 0 & 1 & | & -15/13 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & 0 & | & -2/13 \\ 0 & 1 & | & -15/13 \end{pmatrix}$

$\begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix}_K = \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \end{pmatrix}$
 $\begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix}_B = \begin{pmatrix} -3 \\ 2 \end{pmatrix}$

obrázek 9: Symetrie kolem přímky jdoucí počátkem a bodem $(2, 3)^T$ (čísla jsou zaokrouhlená).
 - násobím dočím.
 - rozcuchám.
 - dočím zpátky.
 - by čísla nebyla úplně přesná.

Obrázek 9: Symetrie kolem přímky jdoucí počátkem a bodem $(2, 3)^T$ (čísla jsou zaokrouhlená).

5. Pracujeme nad $\mathbb{Z}_5$. Pro báze A, B dané sloupce matic $A = \begin{pmatrix} 1 & 4 & 3 \\ 2 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 4 \end{pmatrix}, B = \begin{pmatrix} 1 & 4 & 2 \\ 2 & 4 & 0 \\ 1 & 1 & 1 \end{pmatrix}$

$id(v) = v$

Rěšení: Připomeňme si základní pojmy: Necht $A = \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$ (tedy vektory a_i jsou sloupce matice A) je báze. Necht vektor x má vyjádření $x = \sum_{i=1}^n \alpha_i a_i$, pak souřadnicemi vektoru x vzhledem k bázi A rozumíme koeficienty $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_n$ a vektor souřadnic značíme $[x]_A = (\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_n)^T$.

Například tedy, pokud bychom měli kanonickou bázi (značme $K = I_n$), pak $[x]_K = x$.

Matice přechodu: mějme A, B dvě báze jako v zadání, pak maticí přechodu od A k B rozumíme matici ${}_B[id]_A$, po které chceme, aby pro každý vektor x platilo: $[x]_B = {}_B[id]_A [x]_A$. Tedy ze souřadnic v bázi A nám udělá souřadnice v bázi B .

(a) Určete matici přechodu od souřadnic báze A ke kanonické bázi.

${}_K[id]_A$

Rěšení: Napřed se zamysleme:

- Pro který vektor v platí:

=

$[v]_A = (1, 0, 0)^T$

To je jednoduché:

$[v]_K = 1A_{*,1} + 0A_{*,2} + 0A_{*,3}$
 $= 1 \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{pmatrix} + 0 \begin{pmatrix} 4 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix} + 0 \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \\ 4 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{pmatrix}$

- Pro který vektor u platí:

$[u]_A = (0, 1, 0)^T$

To je jednoduché:

$$[u]_K = 0A_{*,1} + 1A_{*,2} + 0A_{*,3} = \begin{pmatrix} 4 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix}$$

- Pro který vektor w platí:

$$[w]_A = (1, 2, 3)^T$$

To je jednoduché:

$$[w]_K = \begin{pmatrix} K & [id]_A \end{pmatrix} [w]_A$$

"A" // jsm

$$\begin{aligned} [w]_K &= 1A_{*,1} + 2A_{*,2} + 3A_{*,3} \\ &= \begin{pmatrix} 1 & 4 & 3 \\ 2 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 4 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

Násobení $A[x]_A$ odpovídá lineární kombinaci sloupců A kde koeficienty jsou jednotlivé souřadnice. Tedy

$${}_K[id]_A = A$$

- (b) Určete matici přechodu od souřadnic kanonické báze k souřadnicím báze B .

Řešení: Z předchozího víme, že $[x]_K = B[x]_B$. Užijeme krásné věty lineární algebry, která říká, že dimenze řádkového a sloupcového prostoru jsou stejné. Lidsky řečeno: když jsou nezávislé sloupce, jsou nezávislé i řádky a tedy matice je regulární. Tudíž existuje inverzní matice B^{-1} , kterou násobíme zleva a dostaneme: $B^{-1}[x]_K = [x]_B$. Vidíme tedy, že ${}_B[id]_K = B^{-1}$.

Můžeme psát postupně:

$$[x]_K = {}_K[id]_B [x]_B$$

(vynásobíme inverzem zleva, to můžeme, ${}_K[id]_B$ je regulární matice)

$$\begin{aligned} ({}_K[id]_B)^{-1} [x]_K &= ({}_K[id]_B)^{-1} {}_K[id]_B [x]_B \\ ({}_K[id]_B)^{-1} [x]_K &= [x]_B \end{aligned}$$

tedy vidíme, že:

$${}_B[id]_K = ({}_K[id]_B)^{-1}$$

$${}_B[id]_A = ?$$

- (c) Určete matici přechodu od souřadnic báze A k souřadnicím báze B .

Řešení: Už umíme převést souřadnice od báze A ke kanonické a od kanonické k bázi B prostým složením těchto zobrazení dostaneme požadovanou matici přechodu. Tedy

$${}_B[id]_A = {}_B[id]_K {}_K[id]_A = B^{-1}A$$

6. Určete matici lineárního zobrazení $f: \mathbb{Z}_5^3 \rightarrow \mathbb{Z}_5^2$, o kterém víte: $f((1, 2, 3)^T) = (1, 2)^T$
 $f((3, 2, 1)^T) = (2, 1)^T$ $f((4, 4, 3)^T) = (0, 2)^T$

Řešení: Lineární zobrazení je dáno tím, kam zobrazí bázi. Ověřte, že vektory $(1, 2, 3)^T, (3, 2, 1)^T, (4, 4, 3)^T$ tvoří bázi prostoru $\mathbb{Z}_5^3$, označme tuto bázi B . Pak máme jednoduše ${}_K[f]_B = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 0 \\ 2 & 1 & 2 \end{pmatrix}$.

Pomocí znalostí o převodech mezi bázemi pak můžeme psát:

$$\begin{aligned} {}_K[f]_K &= {}_K[f]_{BB} [id]_K \\ &= {}_K[f]_B ({}_K[id]_B)^{-1} \\ &= \begin{pmatrix} 1 & 2 & 0 \\ 2 & 1 & 2 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 1 & 3 & 4 \\ 2 & 2 & 4 \\ 3 & 1 & 3 \end{pmatrix}^{-1} \\ &= \begin{pmatrix} 1 & 2 & 0 \\ 2 & 1 & 2 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 3 & 0 & 1 \\ 4 & 4 & 1 \\ 4 & 2 & 4 \end{pmatrix} \\ &= \begin{pmatrix} 1 & 3 & 3 \\ 3 & 3 & 1 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

- Je toto zobrazení prosté? *Řešení:* Pokud bychom měli $f(x_1) = f(x_2)$, pak $0 = f(x_1) - f(x_2) = f(x_1 - x_2)$ a tedy $x_1 - x_2$ je netriviální vektor z kernelu. Tedy zobrazení je prosté, pokud je dimenze jádra rovna nule.
- Pokud není prosté, najděte kolizi (tj. dva různé vektory takové, že $f(x_1) = f(x_2)$). *Řešení:* Stačí najít netriviální vektor x z kernelu (jádra matice f), pak víme, že $f(0) = f(x) = 0$.
- Je na? *Řešení:* Zobrazení $f: U \rightarrow V$ je na právě když je dimenze sloupcového prostoru matice f rovna dimenzi V .

7. Odvoďte součtové vzorce pro $\sin(\alpha + \beta)$ a $\cos(\alpha + \beta)$ pomocí matic zobrazení.

Řešení: Použijeme matici pro rotaci o úhel okolo počátku. Jedná se o lineární zobrazení složením dvou rotací dostaneme rotaci o součet příslušných úhlů, proto dostáváme:

$$\begin{pmatrix} \cos(\alpha + \beta) & -\sin(\alpha + \beta) \\ \sin(\alpha + \beta) & \cos(\alpha + \beta) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \cos(\alpha) & -\sin(\alpha) \\ \sin(\alpha) & \cos(\alpha) \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \cos(\beta) & -\sin(\beta) \\ \sin(\beta) & \cos(\beta) \end{pmatrix}.$$

Tedy $\sin(\alpha + \beta) = \sin(\alpha) \cos(\beta) + \sin(\beta) \cos(\alpha)$ a $\cos(\alpha + \beta) = \cos(\alpha) \cos(\beta) - \sin(\alpha) \sin(\beta)$.

8. Dokažte, že derivace polynomu je lineární zobrazení. Napište matici derivace pro prostor reálných polynomů stupně nejvýš pět. Jak určíte matici druhé derivace?

Řešení: Reálné polynomy tvoří vektorový prostor. Derivace přiřadí polynomu polynom, součtu polynomů přiřadí součet jejich derivací a alfa-násobku polynomu přiřadí alfa-násobek jeho derivace.

Pokud píšeme vektor polynomu $P(x) = p_0 + p_1x + p_2x^2 + p_3x^3 + p_4x^4 + p_5x^5$ jako $(p_0, p_1, p_2, p_3, p_4, p_5)^T$, pak je matice derivace:

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 2 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 3 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 4 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 5 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} p_0 \\ p_1 \\ p_2 \\ p_3 \\ p_4 \\ p_5 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} p_1 \\ 2p_2 \\ 3p_3 \\ 4p_4 \\ 5p_5 \\ 0 \end{pmatrix}$$